

De publieke waarheid van Huibregtsen
Door Prof. Egbert Dommering¹

Op 28 oktober heeft de Rechtbank Amsterdam een vonnis uitgesproken in de zaak die ex IOC lid Huibregtsen tegen de Volkskrant had aangespannen, dat nogal wat gerucht in de media heeft veroorzaakt, met name ook in redactionele commentaren en columns. Het ging om de vraag of de Volkskrant op 10 februari van dit jaar het commentaar had mogen publiceren dat Huibregtsen, niet herbenoemd tot lid van het IOC bestuur, had gegeven in een telefonisch interview aan de journalist Van Wissen op de het zojuist wel in het IOC bestuur benoemde lid van het koninklijk huis, prins Willem Alexander. De Volkskrant publiceerde dat Huibregtsen in dat telefoongesprek had gezegd dat de kroonprins zich een judas had betoond en een saboteur en blijk had gegeven van lafheid. Het zijn stevige aantijgingen. De Rechtbank vond, na de partijen gehoord te hebben en het summiere bewijsmateriaal in ogenschouw te hebben genomen (van de journalist: snelschrift aantekeningen op de achterkant van twee bankafschriften; van Huibregtsen: niet veel meer dan een ontkenning van een heer van stand), dat de uitspraak over 'judas' wel had mogen worden gepubliceerd, maar die over 'saboteur' en 'lafheid' niet. De strekking van het artikel vond de rechter wel juist; het ging dus uitsluitend om de citaten. 'Schande' schreven de commentaren: de pers wordt opgezadeld met een onmogelijke bewijslast; voortaan moesten alle gesprekken maar worden getapt. En columniste Elsbeth Etty schreef afgelopen zaterdag in deze krant: "Naarmate mensen een hoger salaris opstrijken, moeten de media blijkbaar voorzichtiger met hen omspringen. De reputatie van een armoedzaaiër kun je nog wel zonder risico aantasten, maar kijk uit voor de grootverdieners. Ga je als krant jegens hen in de fout, dan is het faillissement nabij." Ook dat is een stevige bewering, niet zozeer jegens de grootverdieners als wel jegens de rechtelijke macht. Hoe Huibregtsen met dit vonnis, dat de strekking van het artikel overeind houdt, het faillissement van de Volkskrant zou kunnen bewerkstelligen is een andere zaak, maar daar wil ik het nu even niet over hebben.

Het vonnis vertoont alle kenmerken van de beslissing in een rechtsgeschil: het heeft veel te maken met de feitelijke details en toch zijn er enige principiële vragen aan de orde. Ik onderscheid er tenminste drie: wanneer moet een (telefonisch) geïnterviewde begrijpen dat hij publieke mededelingen doet, wat is de bewijs (documentatie)plicht van een journalist omtrent zijn verrichtingen en wat is de marge van het weergeven van een citaat van een geïnterviewde. De eerste vraag heeft te maken met wat ik het complex van transacties tussen de pers en woordvoerders van publiciteitsgevoelige sectoren zou willen noemen. Tot die sectoren behoren bijvoorbeeld de politiek en de sport. In dit geval gaat het over de sport, en dan nog wel de Olympische sport. Beide partijen (pers en woordvoerders) zijn professioneel: zij leven in een concubinaat van geheim en onthulling en beide partijen weten wanneer zij het bed van het geheim delen en wanneer zij als vreemden tegenover elkaar in de openbaarheid staan. Wie zich niet aan de regels van het concubinaat houdt, loopt op den duur een blauwtje. Er kunnen wel eens misverstanden zijn, maar toch niet te vaak. Het 'geheim van Nieuwspoor (het café bij het parlement waar politici en journalisten elkaar vrij uit spreken)' levert zelden conflicten op. Huibregtsen en de journalist van Wissen kenden elkaar goed en Huibregtsen had dan ook aangevoerd dat het telefoongesprek een vertrouwelijk karakter had gehad. De rechtbank verwerpt dat verweer, omdat hij als professionele woordvoerder tijdens het telefoongesprek heel goed had moeten begrijpen dat hij in het openbaar sprak. Dat hij een bijzonder beding van

¹ Hoogleraar informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam

vertrouwelijkheid had gemaakt, had hij niet aangevoerd. Er was bovendien een feitelijk detail dat het verweer (tegen deze professionele achtergrond van beide partijen) niet zo sterk maakte: de journalist had Huibregtsen voor commentaar gebeld, maar hem niet kunnen bereiken.

Huibregtsen had vervolgens *teruggebeld* en commentaar gegeven. En dat was een gesprek uit Nagano in Japan. Hij was dus een IOC lid die iets kwijt wilde.

De tweede vraag is lastiger. Wat is de plicht tot documentatie en bewijsvoering van de pers, in het bijzonder bij telefonische interviews? Ten eerste de plicht van bewijsvoering. In het Amerikaanse recht heeft de Supreme Court in 1974 in de zaak *Gertz* gebroken met de traditie uit het Engelse recht dat de pers moet bewijzen dat de gepubliceerde mededeling waar is. Het slachtoffer van een publicatie heeft, volgens de algemeen geldende regel in het recht dat 'wie stelt, moet bewijzen', de plicht te bewijzen dat de gepubliceerde mededeling onjuist is. Dat klinkt mensvriendelijk en zo stellen wij ons het Mekka van de persvrijheid ook voor. Hebben wij zo'n regel? Ik denk niet dat wij een duidelijke regel hebben. Een ongemotiveerde ontkenning van het slachtoffer (zeker in het geval van een professionele woordvoerder) is onvoldoende, het ontbreken van ieder bewijs kan dat ook zijn. Het is de vraag of de verschillen daardoor zo groot zijn. Het Amerikaanse recht kent namelijk ook de zogenaamde *discovery* en die houdt in dat partijen verplicht zijn iedere snipper papier die voor het bewijs van een zaak van belang is bij de rechter over te leggen. Als in een Amerikaanse zaak Huibregtsen de bewijslast zou hebben gehad dat de beweringen onjuist waren, had de Volkskrant dus tocht de bankafschriften met de aantekeningen van de journalist moeten produceren. En dan is het natuurlijk de vraag of de discussie bij de Amerikaanse rechter een ander verloop zou hebben gehad. De kwestie blijft dus toch hoe een journalist zijn verrichtingen moet documenteren. De techniek (getuige, blocnote, tape, PC) doet er dan niet eens zoveel toe. In andere beroepen geldt (bijvoorbeeld bij medici) dat deze een verifieerbaar verslag van hun verrichtingen bijhouden (de medische status, het operatieverslag). De pers is een minder gecontroleerd beroep en wil dan ook niet met dit soort beroepen worden vergeleken. Moeten wij daarom altijd het woord van een journalist zwaarder laten wegen? Ik denk het niet. Er is hier ook een relatie tussen bewijs en het verwachte effect van een publicatie. Het is maar beter om bij een publicatie die grote gevolgen heeft als pers een behoorlijk dossier te hebben. Maar goed, het nieuws gaat snel. Het interessante van de beslissing van de rechtbank is dan ook dat het daarvoor begrip heeft en ook bereid is geweest het wel heel summiere bewijs van de slordige aantekeningen op het bankafschrift serieus te onderzoeken. Anders dan de meeste commentaren stellen volgt uit dit vonnis dus niet dat nu alles maar moet worden getapet.

De laatste vraag is de interpretatievraag. De rechtbank vond dat het artikel qua strekking overeind kon blijven maar dat twee letterlijke quotes (saboteur, lafheid) niet zouden zijn bewezen. Op dit punt is kritiek op het vonnis op zijn plaats, temeer daar Huibregtsen een professionele woordvoerder was. Als hij had gewild dat de uitlatingen niet in verband met de kroonprins konden worden gebracht had hij explicieter kunnen zijn ('Dat zijn Uw woorden'). De journalist moet een redelijke vrijheid hebben met wat hij nog als quote mag samenvatten. Hij had natuurlijk ook meer voorzorgsmaatregelen naar het slachtoffer kunnen nemen, maar dat heeft hij niet gedaan. Hier smelt het principe van de zaak weg met de boter die beide partijen op hun hoofd hebben.

Al met al valt het dus wel mee. De commentaren legden ook nog een verband met de, door de pers unaniem als personvriendelijke opgevatte, uitspraken die de President van de Rechtbank Amsterdam, Mr Gisolf, bij zijn aantreden in 1993 deed. Sedertdien heeft deze zich niet of nauwelijks met perszaken bemoeid. De stelling dat men van goeden huize komt en daarom gelijk heeft, heeft tegenwoordig ook weinig succes.